

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	พัฒนาการทางพื้นที่ ความเชื่อมโยง และการตัดสินใจด้านทำเลที่ตั้งของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัดชุมพร	
ผู้เขียน	นายวรวิทย์ อัครนิพัชร	
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ ญาณสาร	ประธานกรรมการ
	อาจารย์จรัส ประังเขียว	กรรมการ
	อาจารย์รุ่งชล บุญนาคดา	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา “พัฒนาการทางพื้นที่ ความเชื่อมโยง และการตัดสินใจด้านทำเลที่ตั้งของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัดชุมพร” มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการรูปแบบ ทำเลที่ตั้ง และการกระจายตัวทางพื้นที่ของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัดชุมพร 2) ศึกษาความเชื่อมโยงของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัดชุมพรกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านทำเลที่ตั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และ 4) เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้งของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในปัจจุบัน และแนวโน้มของทำเลที่ตั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในอนาคต

การศึกษารุ่นนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ และเชิงพื้นที่ โดยมีโรงงานที่ใช้ในการศึกษาพัฒนาการ และรูปแบบทางพื้นที่ 15 โรงงาน สำหรับการศึกษาความเชื่อมโยงของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านทำเลที่ตั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม มีกลุ่มตัวอย่าง 8 โรงงาน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มเพื่อศึกษาประวัติของโรงงาน การศึกษารูปแบบการกระจายทางพื้นที่ ใช้วิธีการวิเคราะห์ดัชนีความใกล้เคียง และใช้การวิเคราะห์ແຕ້ມคะแนนในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านทำเลที่ตั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ส่วนการวิเคราะห์ความเหมาะสมของทำเลที่ตั้งของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มได้รวบรวมข้อมูลจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงานที่ดินจังหวัดชุมพร โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการวิเคราะห์

ผลของการศึกษาพบว่าพัฒนาการทางพื้นที่แบ่งเป็น 4 ช่วงเวลา คือในช่วงแรกก่อนปี 2525 เป็นช่วงที่มีการเริ่มตั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มในจังหวัดชุมพร ช่วงที่สองปี 2525-2532 เป็นช่วงที่มีการขยายโรงงานน้อยเนื่องจากผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ยังมีน้อยอยู่ ช่วงที่สามปี 2532-2543 เป็นช่วงที่มีการขยายตัวของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมากและโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันตั้งขึ้นในช่วงนี้มากที่สุดเช่นกัน และในช่วงปัจจุบันหลังปี 2543 มีโรงงานเกิดขึ้นน้อยแต่มีการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มมาก รูปแบบทางพื้นที่และการกระจายตัวของโรงงานเป็นแบบเกาะกลุ่ม โดยเฉพาะบริเวณด้านตอนบนของจังหวัด ซึ่งเกาะกลุ่มอยู่บริเวณอำเภอท่าแซะ และบริเวณชุมพรตอนล่างมีการเกาะกลุ่มอยู่บริเวณรอยต่ออำเภอสวีกับอำเภอทุ่งตะโก และอำเภอหลังสวน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกทำเลที่ตั้ง เช่น การอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ การอยู่ใกล้แหล่งเส้นทางคมนาคมขนส่ง การอยู่ใกล้แหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ ราคาที่ดิน และการอยู่ในเขตพื้นที่ที่รัฐให้การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน

รูปแบบความเชื่อมโยงของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มมี 3 รูปแบบ คือ 1) ความเชื่อมโยงย้อนกลับซึ่งเชื่อมโยงระหว่างโรงงานกับปัจจัยนำเข้าได้แก่ วัตถุดิบ และกลุ่มบุคลากร ซึ่งประกอบไปด้วย เกษตรกร พ่อค้าคนกลาง แรงงาน และผู้ประกอบการ ซึ่งมีบทบาทที่ทับซ้อนกันอยู่ รวมทั้งเทคโนโลยี และการบริการ 2) ความเชื่อมโยงด้านข้างเป็นความเชื่อมโยงของโรงงานที่มีลักษณะการดำเนินการเหมือนกัน ซึ่งประกอบไปด้วยความเชื่อมโยงทางด้านข่าวสารและทางวัตถุดิบทั้งจากภายในโรงงานเองและระหว่างโรงงาน และ 3) ความเชื่อมโยงไปข้างหน้า ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงระหว่างโรงงานกับปัจจัยที่นำออกได้แก่ ตลาดภายในประเทศเป็นตลาดหลักของการรองรับสินค้า ซึ่งมีถึงร้อยละ 95 โดยมีกลุ่มตลาดที่สำคัญคือ กลุ่มโรงงานกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ซึ่งตั้งโรงงานอยู่บริเวณเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร และอีกประมาณร้อยละ 5 ส่งไปจำหน่ายตลาดต่างประเทศ

ส่วนการวิเคราะห์หาความเหมาะสมของทำเลที่ตั้งของโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม โดยใช้ข้อมูล แหล่งวัตถุดิบ ราคาที่ดิน เส้นทางคมนาคมขนส่ง แหล่งน้ำ พื้นที่ที่รัฐให้การส่งเสริม และการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่าในปัจจุบัน โรงงานตั้งในทำเลที่ตั้งที่มีความเหมาะสมมากมี 3 โรงงาน (ร้อยละ 20) ซึ่งอยู่ในอำเภอท่าแซะและอำเภอหลังสวน ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมปานกลางมี 8 โรงงาน (ร้อยละ 53) ทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมน้อยมี 1 โรงงาน (ร้อยละ 7) และพื้นที่กันออกมี 3 โรงงาน (ร้อยละ 20) สำหรับทำเลที่ตั้งที่มีศักยภาพในการตั้งโรงงานในอนาคต ได้แก่ อำเภอปะทิว (ตำบลคอนยาง และตำบลเขาไชยราช) ทางตอนเหนือ อำเภอละแม (ตำบลละแม) และอำเภอพะโต๊ะ (ตำบลพะโต๊ะ) ทางตอนใต้

Thesis Title	Spatial Development, Linkages and Location Decision of Palm Oil Extraction Factories in Chumphon Province	
Author	Mr. Worawit Akkanipat	
Degree	Master of Science (Geography)	
Thesis Advisory Committee	Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn	Chairperson
	Lecturer Chira Prangkio	Member
	Lecturer Roongchon Boonnadda	Member

ABSTRACT

The study of “Spatial Development, Linkages and Location Decision of Palm Oil Extraction Factories in Chumphon Province” had three objectives: firstly, to study the development, spatial patterns, location and spatial distributions of palm oil extraction factories in Chumphon Province; secondly, to study palm oil extraction factories’ linkages; thirdly, to study the influencing factors of location decision about plants’ location selection; and finally, to analyze suitable location for palm oil extraction factories.

This study is qualitative and spatial research. Fifteen factories were selected as a population for studying the development and spatial patterns. To study linkages and influencing factors of location decision about location selection, eight factories were selected as a population. Data were collected by interviewing the entrepreneurs in order to study history and business strategies for managing their factories. The study of spatial patterns using techniques to analyze the distribution patterns was the nearest neighbor index. The point score analysis was used for studying the influencing factors of plant location selection. In addition, a geographic information systems (GIS) was used to analyze suitable location for palm oil extraction factories. The data were collected from Department of Environmental Quality Promotion, Land Development Department, Department of Lands, including field survey.

Results of the study indicated that the spatial development of palm oil extraction factories can be categorized into four periods. The first period started in 1982, when the palm oil extraction factories were built in Chumphon Province, then the second period was from 1982 to 1989, with a few number of factories because of low oil palm production. The third period was from 1989 to 2000, which the number of new factories and oil palm cultivation areas increased, and the fourth period, after the year 2000, the areas of oil palm cultivation exceeded the number of new palm oil extraction factories.

The spatial patterns of factories are clustered distribution, especially around Amphoe Tha Sae in the northern part of the province as well as in the south, which were clustered at the joint of Amphoe Sawi and Thung Tako and Amphoe Lang Suan. These patterns have been resulted from the factors influencing the location selection, for example raw materials, road accessibility, water sources, climate, land price and suitable oil palm cultivation zone.

The patterns of palm oil extraction factory linkages are categorized into three types: firstly, backward linkage which links between the factories and inputs, such as raw materials, workers, innovations, and services; secondly, it is sideway linkage which links between palm oil factories. The sideway linkage is divided into two cases: the linkage between one firm and the other firms, and internal linkage of raw materials within the firm. The sideway linkage links both raw materials and information. Finally, it is forward linkage which links between firms and outputs. Five percent of product is exported and the remaining product (95 %) is distributed to the domestic markets by the oil refinery factories locating in the periphery of the Bangkok Metropolis.

Analysis of suitable location for palm oil extraction factories in Chumphon Province was undertaken by using six layers of information including raw materials, land price, road accessibility, water sources, suitable oil palm cultivation zoning, and land use. The result showed that high suitable areas contained 3 factories or 20 % of the total number of factories which are located in Amphoe Tha Sae and Amphoe Lang Suan; moderate suitable areas contained 8 factories (53 %); less suitable areas contained 1 factory (7 %); and excluded areas contained 3 factories (20 %). Suitable locations for future establishment of palm oil extraction factories are in Tambon Don Yang and Tambon Khao Chai Rat of Amphoe Pa Thue in the north, Tambon La Mae of Amphoe La Mae and Tambon Pha To of Amphoe Pha To in the south.